

Undersøkelse av personer og gjenstander

Strgjfl. § 27. Undersøkelse av personer og gjenstander

Kriminalomsorgen kan på fengselsområdet undersøke personer og gjenstander ved bruk av teknisk utstyr eller hund for å forhindre at det tas med gjenstander som ikke er tillatt. Ved positivt utslag, eller når personen ikke medvirker til undersøkelsen, kan fengslet avvise personen. Ved funn av gjenstander som ikke er tillatt, gjelder reglene i § 26 tredje ledd.

Dersom undersøkelsen etter første ledd gir positivt utslag, eller kriminalomsorgen ellers beslutter det, kan en person visiteres dersom han eller hun samtykker. Dersom undersøkelsen etter første ledd gir positivt utslag, eller det ellers er grunn til å anta at en person forsøker å ta med seg gjenstander som ikke er tillatt inn i fengslet, kan en person holdes tilbake av tilsatte inntil politiet ankommer selv om personen ikke samtykker til visitasjon. Ved funn av gjenstand som ikke er tillatt, gjelder bestemmelsen i første ledd annet og tredje punktum tilsvarende.

Undersøkelse etter første ledd ved bruk av teknisk utstyr eller hund overfor advokat og offentlig myndighetsrepresentant, herunder diplomatisk eller konsulær representant, kan bare finne sted i avdeling med høyt eller særlig høyt sikkerhetsnivå. Disse personer kan bare avvises etter første ledd dersom de ikke medvirker til undersøkelsen. Ved positivt utslag kan kontrolltiltak som nevnt i § 31 tredje ledd, jf. sjette ledd iverksettes.

Enhver kan avkreves gyldig legitimasjon for å sikre rett identitet.

Før kriminalomsorgen gir tillatelse til besøk til innsatte, kan det på forhånd innhentes opplysninger om den besøkendes vandel.

Ved bruk av telefon kan samtalepartens identitet undersøkes på forhånd.

Innsatte kan fotograferes for å sikre rett identitet.

Endret ved lover 24 juni 2011 nr. 35, 1 juni 2018 nr. 25

Forskriften § 3-24. Undersøkelse av personer og gjenstander

Med hjemmel i straffegjennomføringsloven § 27 kan en person holdes tilbake av tilsatte i inntil 4 timer i påvente av at politiet ankommer fengselet.

27.1 Undersøkelser

Undersøkelser kan foretas overfor alle personer som oppholder seg på fengselsområdet eller ankommer dit, som for eksempel innsatte, innsattes pårørende, samtlige øvrige besøkende, tilsatte og personer som skal utføre midlertidige tjenester, helsepersonell og prester. Det skal særlig tas hensyn til barn og utvises særlig varsomhet.

Undersøkelser kan iverksettes på generelt grunnlag uten at det foreligger konkret mistanke om ulovligheter. I vurderingen av om undersøkelser skal foretas, herunder stikkprøvekontroll,

vektlegges blant annet hensyn til sikkerhet, ro og orden, type fengsel eller avdeling og ressursmessige forhold.

Begrepet ”undersøkelse” omfatter også manuell undersøkelse. Om undersøkelse av personer vises det til avsnittet *visitasjon*.

For advokater og offentlig myndighetsrepresentant og andre gjelder særregler. Se punkt: *Særregler for bestemte personer*.

Med ”fengselsområdet” forstås også areal utenfor muren eller gjerdet dersom området tilhører fengselet.

Med ”gjenstander” forstås alt løsøre som ikke regnes som fast eiendom, for eksempel bagasje, postsendinger, parkerte biler, vareleveranser, verktøy, m.m.

Med ”teknisk utstyr” forstås det til enhver tid aktuelle, mest hensiktsmessige tekniske utstyr, som for eksempel metalldetektor og gjennomlysingsutstyr, herunder røntgen.

For bruk av narkotikahund i søk mot personer vises det til ”Instruks for gjennomføring av bruk av narkotikahund i søk mot person”.

Positivt utslag eller manglende medvirkning

Positivt utslag foreligger når teknisk utstyr påviser gjenstander som ikke er tillatt å ta med inn i fengselet eller dersom hund markerer etter søk mot en person eller gjenstand.

Dersom undersøkelser medfører positivt utslag eller ved manglende medvirkning til undersøkelsen, avgjør fengselet etter en totalvurdering om

- a) personen skal avvises og dermed nektes atkomst til fengselet
- b) personen skal visiteres, jf. straffegjennomføringsloven § 27, annet ledd
- c) personen skal holdes tilbake inntil politiet ankommer, jf. straffegjennomføringsloven § 27, annet ledd og forskriften § 3-24
- d) personen kan få tillatelse i å komme inn i fengselet for eksempel for å besøke en innsatt, eventuelt med iverksatt kontrolltiltak eller etterfølgende kontroll av den innsatte, jf. straffegjennomføringsloven § 31.

Alternativene er likestilte, dersom vilkårene er oppfylte. I vurderingen vektlegges blant annet hensyn til sikkerhet, ro og orden, bemanningssituasjon, et besøks formål og den kjennskap man har til den besøkende og innsatte. Det skal særlig tas hensyn til om den besøkende er barn og om besøket av den grunn bør gjennomføres med bruk av kontrolltiltak eller etterfølgende kontroll av innsatte. Det skal ses hen til om indikasjonen er av sterkere eller svakere grad og om det for eksempel er mulighet for en feilmarkering fra hundens side. Manglende medvirkning til undersøkelsen bør normalt føre til avvisning. Se for øvrig under om visitasjon og tilbakeholdsrett.

Straffbare forhold skal vurderes anmeldt.

27.2 Visitasjon

Visitasjon av innsatte reguleres i straffegjennomføringsloven § 28. Her omhandles visitasjon av øvrige personer nevnt innledningsvis.

Visitasjon forutsetter alltid samtykke. Personen skal gjøres kjent med konsekvensen av manglende samtykke og at samtykke anses egnet til å avkrefte en eventuell mistanke. Ved barnebesøk gis samtykke av voksen ledsager på barnets vegne.

Visitasjon kan gjennomføres ved positivt utslag eller på generelt grunnlag ved rutine- og stikkprøvekontroll dersom det anses nødvendig av sikkerhetsmessige årsaker, for å forebygge straffbare handlinger eller av hensyn til ro og orden ellers. Det kreves ikke mistanke.

Ved manglende samtykke til visitasjon skal personen normalt avvises med pålegg om å forlate fengselsområdet. Alternativt kan fengselet beslutte å holde tilbake personen til politiet kommer dersom vilkårene er oppfylt. Ved positivt utslag bør tilbakehold av en person i utgangspunktet begrenses til tilfeller der det foreligger øvrige opplysninger eller indikasjoner som styrker en mistanke om mulig straffbart forhold. Ved positivt utslag etter straffegjennomføringsloven § 27, første ledd på besøkende, bør visitasjon søkes gjennomført framfor umiddelbar avvisning dersom besøket antas å være av særlig stor betydning for innsatte.

27.3 Visitasjonens omfang

Det er ikke adgang til full kroppsvisitasjon som innbefatter avkleddning og besiktigelse av naken kropp. Det kan gjennomføres en ytre manuell visitering av klær og hår. Munnhule kan besiktiges, men ikke undersøkes. Visitasjonen skal, så langt det er praktisk mulig, utføres av tilsatt av samme kjønn. Dersom visitasjonen må gjennomføres av en tilsatt av motsatt kjønn, skal en annen tilsatt være tilstede under visitasjonen. Medbrakt bagasje kan visiteres fullt ut, jf. straffegjennomføringsloven § 26, annet ledd, jf. §§ 27 og 28.

Ved funn av gjenstander som ikke er tillatt, gjelder bestemmelsene om private eiendeler tilsvarende så langt de passer, se retningslinjene punkt 3.24. Avdekker funnet straffbare forhold eller forsøk på slikt, kan fengselet kontakte politiet eller overlevere gjenstanden dit.

Det skal særlig tas hensyn til barn og utvises særlig varsomhet.

27.4 Tilbakeholdsrett

Tilbakeholdsretten gjelder selv om personen ikke samtykker til visitasjon, forutsatt at undersøkelsen etter straffegjennomføringsloven § 27, første ledd gir positivt utslag eller det ellers er grunn til å anta at en person forsøker å ta med seg gjenstander som ikke er tillatt inn i fengselet.

Tilbakeholdsretten skal normalt begrenses til tilfeller der en visitasjon har avdekket straffbart forhold eller dersom det ellers foreligger holdepunkter som gir grunn til mistanke om straffbart forhold. Det kreves ikke alminnelig sannsynlighetsovervekt (mer enn 50 %), men opplysningene må være av en slik art at de gir grunnlag for mistanke om slikt forhold. Som eksempel nevnes opplysninger fra politiet eller andre kilder om at innsmugling av narkotika kan skje ved et bestemt besøk.

Tilbakeholdsretten innebærer at personen holdes tilbake med fysisk makt av tilsatte inntil politiet kommer. Det skal ikke utøves mer fysisk makt enn det som er nødvendig for å sikre at personen blir holdt tilbake. Politiet skal kontaktes umiddelbart og anmodes om å ta stilling til om politiet skal rykke ut på grunnlag av sakens art. Hvis politiet bekrefter at de ikke vil

ankomme fengselet innen 4 timer etter kontakttidspunktet, opphører tilbakeholdsretten og personen skal pålegges å forlate fengselsområdet. Dersom politiet bekrefter at de vil ankomme innen 4 timer, skal leder av fengselet vurdere om personen bør plasseres i eget rom, og ved behov under tilsyn, i påvente av politiets ankomst. Personen kan ved behov låses inn på rom beregnet for innsatte (celle) dersom annet egnet rom ikke finnes. Personen skal gis anledning til å kontakte nærmeste pårørende eller lignende.

Leder av fengsel bør alltid etter en konkret vurdering ta stilling til om avvisning kan være et alternativ til slik fysisk tilbakeholdelse. Det skal særlig tas hensyn til barn og utvises særlig varsomhet.

27.5 Særregler for bestemte personer

Undersøkelser som nevnt i straffegjennomføringsloven § 27, første ledd kan ikke gjennomføres overfor advokater (herunder advokatfullmektig som møter på dennes vegne) eller offentlig myndighetsrepresentant unntatt i avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå.

Med offentlig myndighetsrepresentant menes i tillegg til diplomatisk eller konsulær representant og andre som i medhold av lov eller konvensjoner Norge har sluttet seg til har privilegert status, representanter for Europarådet og FNs menneskerettsorganer, samt for eksempel medlemmer av tilsynsrådene og sivilombudsmannen. Medlemmene av gjenopptakelseskommisjonen for straffesaker, og personer som handler på vegne av kommisjonen (dvs. kommisjonens utredere), er også å anse som offentlige myndighetsrepresentanter. Andre offentlige eller kommunalt tilsatte, herunder tilsatte i kriminalomsorgen, faller utenfor særregelen. Det samme gjelder advokatassistenter.

I avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå må undersøkelser etter straffegjennomføringsloven § 27, første ledd overfor disse særlige personene ved bruk av teknisk utstyr eller hund ikke medføre at konfidensielt innhold i brev eller dokumenter avsløres eller ødelegges, jf. reglene i kapittel 6 i retningslinjene om avdeling med særlig høyt sikkerhetsnivå.

Nektes medvirkning til at undersøkelsen kan foretas, kan personen avvises med pålegg om å forlate fengselsområdet.

Ved positivt utslag skal den ulovlige gjenstanden beslaglegges og overleveres til politiet eller midlertidig holdes tilbake. Besøket skal imidlertid gjennomføres slik at retten til fortrolig samtale opprettholdes, eventuelt med kontrolltiltak, jf. straffegjennomføringsloven § 31, tredje ledd, jf. sjette ledd. Samtalen kan ikke overhøres.

For øvrig gjelder følgende for disse bestemte personene, uavhengig av type fengsel

Slike bestemte personer kan etter kriminalomsorgens beslutning visiteres, dersom vedkommende samtykker. Manglende samtykke, positivt utslag eller funn av ulovlige gjenstander hindrer ikke at besøket gjennomføres. Det må da iverksettes strenge kontrolltiltak ved besøket, dog slik at de kan snakke uforstyrret med innsatte.

27.6 Legitimasjon

Gyldig legitimasjon er for eksempel førerkort, pass eller bankkort m/bilde.

Ved manglende nødvendig eller utilstrekkelig legitimasjon skal personen avvises, dersom det ikke anses åpenbart at rett identitet foreligger.

27.7 Undersøkelse av besøkenes vandel

Ved besøk til innsatte skal ved behov slike opplysninger innhentes fra det sentrale strafferegistret før det gis tillatelse til besøk, jf. strafferegistreringsforskriften § 6, annet ledd. I tillegg kan fengslene be politiet om en faglig vurdering av den aktuelle personen, for eksempel om vedkommende er kjent i bestemte miljøer eller lignende.

27.8 Telefon

Slik undersøkelse kan ved behov foretas både ved inngående- og utgående samtale.

Ved utgående samtale skal fengselet slå det oppgitte telefonnummer og forsikre seg om at rette person mottar samtalen. Ved inngående samtaler foretas en kontrolloppriking til oppgitt samtalepartner for å sjekke at samtalepartneren er den vedkommende oppgir å være før innsatte gis tillatelse til å føre samtalen.

Under samtalen gjelder reglene i straffegjennomføringsloven § 32, tredje ledd, jf. retningslinjene punkt 3.35.

27.9 Fotografering

Innsatte kan fotograferes for å hindre at uvedkommende gjennomfører straff på hans vegne og for at mulighetene for pågrep etter eventuell rømning eller uteblivelse økes.

Fotografi kan tas ved innsettelsen eller under straffegjennomføringen ved behov. For langtidsdømte bør fotografiene oppdateres med jevne mellomrom og bør ellers fornyes dersom en innsatt har endret utseende i vesentlig grad.

Fotografi av innsatte kan og tas på politiets anmodning.

Fotografiene oppbevares på betryggende måte slik at uvedkommende ikke får adgang til dem.